

KURSY A POSTGRADUÁLNÍ STUDIUM DŮSTOJNÍKŮ

Výstavba socialistické společnosti a požadavky vědeckotechnické revoluce si vynucují, že čím dále, tím více se dnes v mnoha oborech stává celoživotní studium objektivní nutností. Jestliže dříve bylo takových oborů poměrně málo (např. lékařství), pak jejich počet nyní podstatně roste. Patří mezi ně i povolání důstojníka socialistické armády. Požadavky na toto povolání jsou stále vyšší a lze je těžko srovnat s kterýmkoliv druhým povoláním. Již v míru má velitelský sbor velkou pravomoc, důstojníci musí pečovat a zodpovídat nejen za náročnou a nákladnou techniku, ale i za celé lidské kolektivy, za jejich morálku, výchovu a výcvik, ve válce pak i za jejich životy. Aby jejich každodenní práce byla úspěšná, musí v ní uplatňovat nejnovější poznatky společenských, technických a vojenských věd.

Z toho vyplývá, proč žádný absolvent vojenské školy (ať základní, či vysoké) nemůže vystačit s vědomostmi, které mu škola dala, po celou dobu aktivní služby. Proto musí své znalosti stále doplňovat, a to jak ve vlastní specializaci, tak i v celé řadě příbuzných nebo nově vzniklých oborů. Na takové doplnění znalostí nestačí již jen zájem a iniciativa jednotlivců. Je proto bezpodmínečně nutné, aby bylo organizováno u všech příslušníků velitelského sboru podle promyšleného systému, který by respektoval složení důstojnického sboru, jeho teoretické i praktické znalosti, ale který by také přihlížel k možnostem a specifickým podmínkám ČSLA.

Způsob doškolování zůstává stále složitým problémem. Názory se sice shodují v tom, že další vzdělávání absolventů vojenských škol by mělo zahrnovat zaškolování na pracovišti, samostatné studium, velitelskou přípravu, různé účelové kursy (zpravidla krátkodobé), postgraduální studium (jak tematického, tak atestačního charakteru), vědeckou přípravu vybraných a speciální přípravu hlavních vedoucích pracovníků velení armády.

Dosud však není jednotný názor na cíle a úkoly, na obsah a rozsah, na způsob a metody uvedených forem doškolování.

Všeobecně se dnes uznává, že základní odborné vzdělání, které voják z povolání obdrží ve vojenské škole, a všechny ostatní formy doškolování by měly vytvářet jeden cílevědomý systém, v němž každá složka by zaujímala přesně vymezené místo a úlohu. Jedna forma by neměla v tomto systému nahrazovat druhou, ale naopak, všechny by měly na sebe organicky navazovat a vzájemně se doplňovat.

Tato zásada byla v minulosti často narušována (z objektivních a subjektivních důvodů). Její nedodržování vytvořilo velmi složitou situaci při řešení celého systému vzdělávání velitelského sboru. Některé problémy se řeší již řadu let, s mnohými však stále není možné se vyrovnat (např. doškolování důstojníků z náboru a vojáků československé armády v zahraničí).

Školení důstojníků v minulosti

K hlubšímu pochopení problému připomenou alespoň základní skutečnosti o školení velitelského sboru v nedávné době.

V padesátých letech se začala naše armáda budovat jako moderní armáda podle vzoru Sovětské armády. Období studené války, stálé zostřování mezinárodních vztahů a potřeba zajištění mírového budování naší vlasti vynutily si urychlenou výstavbu ozbrojených sil. Vznikla naléhavá potřeba velkého počtu důstojníků z povolání, které však nebylo možné vyškolit obvyklým způsobem v učilištích a na vojenských vysokých školách. **Nutná potřeba obsadit důstojnické funkce ve vojskách, štábech i ve vedení armády si vynutila různé formy zkráceného základního i vysokoškolského vojenského studia, v němž navíc bylo mnohdy ještě nutné doplňovat i všeobecné vzdělání posluchačů.**

Je pochopitelné, že takové studium nemohlo dát posluchačům potřebné základy k celoživotnímu povolání důstojníka z povolání. Proto byla velmi brzy vytvořena celá řada kursů nižšího i vyššího stupně, např. kursy středních velitelů, náčelníků štábů, velitelů pluků, zdokonalovací kursy, armádní zdokonalovací kursy, akademické zdokonalovací kursy vyšších velitelů, vyšší akademické kursy atd. **I když význam kursů v dané etapě výstavby naší armády nelze podceňovat (zejména v období let 1950—1960), je možné charakterizovat toto období jako spontánní, nesoustavný růst kursů podle požadavků bezprostřední praxe.**

Požadavky vojsk a štábů ovlivňovaly prostřednictvím velení armády vojenské školy jak v organizaci a obsahu, tak i v metodách výuky těchto kursů. Protože byly organizovány postupně a zpravidla na sebe nenavazovaly, docházelo v nich často k celé řadě duplicit, zatímco na některé předměty, zejména teoretické, se nedostalo nebo jen ve velmi omezeném rozsahu. **Až na malé výjimky nepřesáhly kursy obsahem a úrovní výuky základní vojenské — a tím méně vojenské vysokoškolské studium — i když šlo o kursy nejvyššího typu.**

Jejich společným a hlavním nedostatkem bylo, že nebyly schopny dát svým absolventům široké a hluboké teoretické znalosti. Nedostatek teorie ve výuce i samostatné práce v průběhu studia nevytvořily u nich předpoklady a návyky k samostatné tvůrčí práci a nenaučily je metodám vědeckého myšlení. **Absolventi kursů ve velké většině se ve škole nenaučili samostatně studovat.** V praxi nepřivýkli soustavně prohlubovat a obnovovat svoje znalosti.

V kursech bylo těžiště na osvojení si nových řádů, předpisů, různých nařízení, norem, a to především v oblasti jejich praktické aplikace. Značné množství informací (o takticko-technických datech bojové techniky, organizaci

apod.) kladlo velké nároky na paměť posluchačů. Málo pozornosti ve výuce bylo však věnováno teorii, poznání širších souvislostí hlavních předmětů vlastního oboru se základními teoretickými a hraničními disciplínami.

Na druhé straně je pravda, že důstojníci v těchto kursech získali brzy a často velmi dobré praktické znalosti a návyky, potřebné zejména z hlediska požadavků bojové pohotovosti a k plnění konkrétních povinností ve funkcích, pro něž byly kursy zřizovány.

Mnozí absolventi kursů odcházeli na vysoké velitelské a štábní funkce, kde se jinak požadovalo vojenské vysokoškolské vzdělání. Někteří z nich, díky svému nadání a pracovitosti, se dopracovali význačných úspěchů. U mnohých absolventů těchto kursů se však po určité době markantně projevilo, že **žádné krátkodobé účelové školení nemůže plnohodnotně nahradit ucelené vysokoškolské vzdělání s dostatečně širokým a hlubokým teoretickým základem.** Zvláště při řešení nových náročnějších problémů, kde nebylo možné opřít se jen o předpis a o vlastní dosavadní praxi, kde se podstatně změnily podmínky a kde již nepomáhala lety získaná rutina, účelové a zdokonalovací kursy nepomáhaly. **Zejména bylo třeba vážně se zamyslet, proč tyto kursy tak málo přispívají ke zvýšení úrovně řídicí a organizační práce svých absolventů.** Není tajemstvím, že právě mnozí absolventi kursů soustavně podceňovali význam teorie v praxi a že se stali záhy nositeli konzervativních názorů v přípravě vojsk i štábů. Zvláště negativně se to odráželo při výchově a vedení vysokoškolsky vzdělaných důstojníků (velitelských i inženýrských směrů), kteří po příchodu ze škol se museli často podřítit anebo alespoň přizpůsobit jejich „osvědčeným metodám a praxi“, které však již neodpovídaly nejnovějším poznatkům vědy a techniky. Nebylo řídkým zjevem, že dokonce těmto novým důstojníkům bylo doporučováno, aby rychle zapomněli, co se ve škole naučili a pracovali tak, jak se to už dlouhá léta u útvaru nebo ve štábu dělalo.

Je třeba přiznat, že **studium kursů bylo velmi atraktivní. Zatímco byl soustavný nedostatek uchazečů na řádné studium vojenských vysokých škol** (zejména ve všech velitelských oborech), o studium kursů byl tím větší zájem, čím byly kratší a čím více bylo známo, že pouhé jejich absolvování a získání požadované kvalifikace je někdy rozhodujícím předpokladem k zastávání vyšší funkce, k povýšení atd.

Mnoho těžkostí ve výuce i ve studiu posluchačů vyplývalo z toho, že profily některých kursů a učební cíle jednotlivých předmětů byly mnohdy nereálné. Při výběru a odvelování důstojníků do kursů se velmi málo přihlíželo k jejich základnímu občanskému i vojenskému odbornému vzdělání. **Posluchači ve většině případů nebyli vybíráni do jednotlivých kursů diferencovaně** a málo se přihlíželo k jejich předcházející praxi. Nebyly vzácné případy, kdy do kursů přicházeli lidé, kteří prošli krátkodobě funkcemi velmi odlišného charakteru a ještě v kursech nebylo jasné, jak jich bude dále využito.

Další příčinou mnoha nedostatků bylo, že **kursy se neplánovaly s dostatečným časovým předstihem**, aby mohly být pečlivě připraveny. Školy měly zpravidla jen velmi krátkou dobu na přípravu jejich učební dokumentace, nemluvě již o vhodných učebních fondech a o speciální přípravě učitelů. Fakulty a katedry často poznaly počty a kvalitu posluchačů, jejich obor, funkční zařazení, teoretické a praktické znalosti až po nástupu do kursů.

Všechny tyto skutečnosti se nepříznivě odrážely v kvalitě výuky i ve studijních potížích mnoha frekventantů. Tak např. v průběhu školního roku bylo nutné snížit profily, upravit učební programy, omezit rozsah a snížit úroveň

výuky tak, aby se dosáhlo splnění alespoň některých úkolů. Tím se však někdy stávalo, že zatímco probíraná látka byla některým posluchačům zcela známá, jiným byla velmi těžce pochopitelná a zvládnutelná (protože v tomto oboru nebyli dosud ani teoreticky školeni, ani v něm dříve nepracovali). A nejen to! Je třeba otevřeně přiznat, že **za tohoto stavu docházelo často ke značnému snížení náročnosti učitelů ve výuce a že i v postgraduálních kursech (vyšších akademických kursech) se používalo mnohdy stejných vyučovacích metod, jako v základním vojenském školení.** Za poslední 2—3 léta se již mnoho změnilo k lepšímu. Je však také pravda, že s mnoha dříve uvedenými nedostatky a hlavně jejich důsledky se potýkáme ještě dnes.

Ukázal jsem některé nedostatky v organizaci, přípravě i ve výuce v kursech tak, jak se jevíly školským pracovníkům v minulosti. Sledoval jsem tím jediný cíl: aby se v budoucnosti rozhodným způsobem změnil pohled na kursy jak ve vojskách, štábech, tak i ve školách.

Kursy v budoucnosti

V novém systému vojenského školství budou i kursy zaujímat významné místo v přípravě našeho velitelského sboru. **Jejich funkční poslání se však bude podstatně lišit od dosavadního pojetí.** Základní vojenské vysokoškolské vzdělání, kterého se dostane důstojníkům z povolání před vstupem do praxe, je připraví pouze na funkce velitelů rot a praporů. **Teprve absolvování prvního povinného postgraduálního studia uzavře vlastní cyklus vojenského vysokoškolského vzdělání** a jeho absolventi budou připraveni k zastávání funkcí vyšších, než velitel praporu (tj. na stupeň útvarů a svazků). **Další stupeň postgraduálního studia bude mít charakter výběrového studia.** Předpokladem bude úspěšné absolvování prvního postgraduálu. Bude určen k zastávání funkcí velitelů svazků, k zařazení na štáby operačních svazů, na generální štáb a ministerstvo národní obrany. I když dnes musíme vidět hlavní cíle, úkoly a rámcově i obsah a organizaci postgraduálního studia v novém systému vojenského školství, není nutné jít do přílišných podrobností. První absolventi vyjdou z nové vojenské vysoké školy v letech 1971—72; do prvního postgraduálu mohou přijít kolem r. 1975—76. Do té doby bude nejen daleko více poznatků a zkušeností z nového systému vojenského školství, ale také rozvoj společnosti, techniky a ozbrojených sil vytyčí požadavky a v mnohém možná upřesní nebo zkoriguje nynější představy.

Doškolování důstojníků v příštích letech

V současné době je aktuálnější problém — a proto také nejvíce zajímá naše důstojníky — **jak bude organizováno doškolování v příštích letech.** Je to problém velmi naléhavý, ale ne lehce řešitelný, přihlídneme-li k dosavadní různorodosti vojenského školení jak základního, tak i vzdělání, kterého se důstojníkům dostalo v různých kursech.

Při jeho organizaci bude třeba dodržovat především tyto zásady:

1. v postgraduálním studiu vycházet ze zákona č. 19/1966 Sb. o vysokých školách a respektovat jeho § 16, že toto studium připravuje absolventy vysokých škol na užší odborné specializace nebo je seznamuje s novými vědeckými poznatky v příslušných oborech.

2. Pro postgraduální studium bude třeba vytvořit na našich vojenských

vyšších školách stálý organizační rámec, neboť jeho obsah, metody vyučování a režim života posluchače by se měly kvalitativně odlišovat od přípravy posluchačů v základním studiu. Kromě toho bude nutné připravit vědeckopedagogický sbor a včas zabezpečit i materiální stránku studia. Postgraduální studium je totiž nejvyšší stupeň vzdělání, které naše vojenské vysoké školy budou důstojníkům poskytovat. Z tohoto hlediska budou vyplývat i požadavky na vojenskoodbornou a vědeckopedagogickou kvalifikaci učitelů, kteří v něm budou vyučovat. Těžko by mohl např. splnit svůj úkol v postgraduálním školení operačního charakteru učitel, který sám nemá několikaletou úspěšnou praxi na operačním směru. Dnešní kádrové složení operačně taktických kateder tento požadavek zdaleka nesplňuje. Proto **bude nutné katedry bezpodmínečně posílit nejzkušenějšími a nej kvalifikovanějšími důstojníky od vojsk a štábů, kteří mají za sebou nejen úspěšnou vojenskou a štábní praxi, ale kteří mají i předpoklady k pedagogické a vědecké práci.** Získat takové kvalifikované důstojníky na vojenskou vysokou školu je dnes objektivní nutností. Je to však problém velmi složitý a těžko řešitelný do té doby, pokud jim škola nenabídne alespoň stejné podmínky, jako měli u vojsk a ve štábech (funkční ohodnocení, zařazení do služební kategorie, možnosti povyšování, vyznamenání, rekreace atd.).

3. **Také absolventi vojenských vysokých škol budou muset být bezprostředně ekonomicky zainteresováni, aby postgraduální studium bylo přitažlivé.** Proto zákon i připravované vládní nařízení předpokládá, že toto školení bude povinné jako předpoklad k zastávání určité vyšší funkce. Jistě není třeba zakrývat problémy, které mohou z tohoto nařízení v praxi vznikat. Stává se, že nadřazený má často nižší vzdělání než podřízený.

Kdo má odborně řídit a náročně vést mladé důstojníky, kteří přicházejí se soudobým vysokoškolským vzděláním do vojsk a štábů? Měli by to být jejich náčelníci, kteří by měli mít nejen větší životní a odbornou praxi, **ale kteří by měli být také lépe připraveni i teoreticky; proto by měli mít školení na vyšší úrovni.** K pochopení závažnosti tohoto problému jistě není nutné široce rozvádět potřeby naší armády ve vědeckotechnické revoluci, citovat úryvky D. Fullera, Z. Pietrasinského, J. Zeleniewského a další, nebo opakovat zásady, které se učíme v kursech „Teorie velení“.

Přesto uvedu problém, o němž se často uvažuje. **Proč se tak pomalu mění praxe u našich vojsk**, např. v provozu, ošetřování a při opravách bojové techniky, když každoročně odchází do útvarů a štábů několik set nových inženýrů se soudobým vysokoškolským vzděláním? Proč tak málo přispívají svými znalostmi moderních metod k nové organizaci a řízení provozu bojové techniky v praxi vojsk? Často je slyšet, že v jejich práci převládá jen operativní činnost. Nekladou se vyšší požadavky na úroveň jejich inženýrské práce (např. soustavné vyhodnocování a vědecká analýza provozu, hluboký rozbor havárií, preventivní diagnostika provozu bojové techniky v polních podmínkách atd.). Bez této práce je marné volat po tak potřebných statistických údajích k různým studiím a vědeckým pracím. Také výrobním závodům bez této inženýrské práce nelze dát potřebné podklady ke zhodnocení technologie, konstrukčních i jiných problémů.

Při různých příležitostech jsme tuto otázku kladli našim absolventům, zejména když si stěžovali, že své inženýrské vzdělání u vojsk nepotřebují, že ho dokonce ani nemohou využít. Jistě je to problém daleko složitější, než abych jej mohl blíže objasnit. Jedno však nás zarazelo: **že velitelé na svých podřízených tyto věci náročně nevyžadovali**, že nikdo na nich zpravidla nechtěl, aby

zavedli u útvaru, v dílnách, v opravnách něco nového, že se nezajímali o teoretickou připravenost svých technických zástupců, že je nepodněcovali k teoretické práci právě ke zlepšení dosavadní praxe. Je jistě více možných příčin. Dvě však vynikají při zamyšlení nad tímto problémem. Znájí nadřazení těchto důstojníků, co vůbec mohou chtít od vysokoškolsky připravených inženýrů? Či jsou v zajetí rutinovaného praktikismu a nevěří, že vše je nejen možné, ale i nutné zlepšovat, rozvíjet, měnit? A nakonec jak pracují někde s talentovanými lidmi? Nemá někdy starší praktik bez potřebného vzdělání obavu, aby ho nový vysokoškolský absolvent, absolvent postgraduálního studia nebo důstojník, který se stále vzdělává, nepřerostl? Dáváme těmto novým, kvalitně připraveným lidem dostatek příležitostí, aby mohli uplatnit v praxi ty investice, které do nich armáda vložila?

4. Úspěšným postgraduálním studiem by měli absolventi vojenských vysokých škol prokazovat svou způsobilost zastávat vyšší velitelské a štábní funkce, kde je kvalifikace dosažená touto formou studia předepsána a skutečně také požadována. Šlo by tedy o atestační postgraduální studium, organizované formou vyšších akademických kursů (VAK), zakončených závěrečnými zkouškami a obhajobou písemné práce před státní zkušební komisí. O ukončení studia by pak fakulta vydala vysvědčení jako doplněk vysokoškolského diplomu. Při takovém pojetí by mohly být uznány výtečným absolventům zkoušky a obhajoba i za odbornou aspirantskou zkoušku.

5. Vedle atestačního studia bude nutné i v budoucnu organizovat různé tematické postgraduální kursy. Na rozdíl od atestačního studia by měly mít charakter pravidelného, periodického doškolování. Absolventi vojenských vysokých škol by v nich udržovali, doplňovali a prohlubovali své teoretické i praktické znalosti na úrovni soudobého rozvoje vědy, techniky a vojenství.

V jiných případech může mít toto studium charakter specializační; bude připravovat odborníky užších specializací, jejichž samostatná příprava v základním vysokoškolském studiu by byla neúčelná, neekonomická nebo méně kvalitní. Obdobně by se v něm mohli připravovat specialisté rozvojových nebo nově vznikajících oborů (např. v oblasti vědeckého řízení a organizace práce, velení, teorie spolehlivosti, prevenční diagnostiky, automatizace a mechanizace apod.).

Absolventi těchto postgraduálních kursů (na rozdíl od atestačního školení) by nebyli zpravidla připravováni k zastávání funkcí vyšších než těch, na něž je připravilo základní studium.

Tematické a specializační kursy budou úzce účelové a proto značně různorodé. Měly by proto být promyšleně diferencovány jak podle jednotlivých oborů, tak i podle jednotlivých skupin absolventů. Vojenská vysoká škola by měla mít i zde rozhodný vliv na výběr a přijímání doporučených uchazečů a měla by ověřovat výsledky jejich studia formou vysvědčení.

Vyplývá z toho tedy, že tematické a specializační postgraduální kursy se budou podstatně lišit nejen cílem a obsahem, ale i rozsahem, délkou trvání a organizačním učením od atestačních postgraduálů.

Školení důstojníků — absolventů dosavadních kursů a učilišť

Vedle postgraduálního studia bude řešen neméně odpovědný úkol — doškolování důstojníků, kteří dosud nemají vysokoškolské vzdělání. Jejich počet ukazuje, že jde o problém důležitý a složitý. Jak postupovat v tomto případě?

Všechny tyto důstojníky bude třeba nejprve rozdělit do několika skupin. **Především bude nutné vybrat ty, kteří mají o vysokoškolské vzdělání opravdový zájem a mají také předpoklady k jeho úspěšnému absolvování.** V této skupině budou vedle absolventů dosavadních vojenských a vyšších vojenských učilišť i mnozí důstojníci bez učilišť a absolventi různých kursů, které učiliště nahrazovaly. Často půjde o svědomité, pracovité a nadané důstojníky s velitelskou vojenskou a štábní praxí, jimž nebylo umožněno studium na vysoké škole jen proto, že stále byli nepostradatelní, že nebylo za ně vhodné náhrady. Nejvýhodnější formou studia této skupiny by mohlo být **kombinované studium**, o němž se v poslední době mnoho mluví. Jeho podstata spočívá v tom, že jedna jeho část by zahrnovala interní studium na škole (zpravidla první a poslední ročník), zatímco ostatní studium by probíhalo dálkově při zaměstnání. Zdůrazňuji, že by šlo o **plnohodnotné vysokoškolské studium**, které by u velitelských směrů zahrnovalo 3—4 semestry na fakultě a 3—4 semestry při zaměstnání. Interní studium by zahrnovalo především teoretické předměty (matematiku, fyziku, elektrotechniku, radiotechniku, chemii, teorii velení, ekonomiku apod.) na začátku studia a závěrečné studium ve specializaci, včetně přípravy na státní zkoušky, zpracování a obhajobu diplomové práce. **Důstojníci ve studiu při zaměstnání by měli plně využívat velkých praktických zkušeností z přípravy vojsk a štábů a znalostí, kterých nabylí v dřívějších kursech.** Bude však třeba i ve vojenskoodborných předmětech (zejména v takticko-operačních disciplínách) doplňovat jejich praktické znalosti teorií, učit je využívat obecně teoretických a technických disciplín a teorie velení v konkrétní aplikaci při řešení operačně taktických úloh. **Převažující metodou výuky v období studia při zaměstnání by měla být samostatná práce důstojníků** (např. zpracování cvičení, jejich obhajoba, teoretické rozborů výsledků štábních nácvičů, válečných her, velitelsko-štábních cvičení i cvičení s vojsky, které budou posluchači na svém funkčním zařazení skutečně připravovat a řídit).

Domnívám se, že právě v této části studia bychom měli umět plně využít všech dosavadních našich bohatých zkušeností z kursů — těch kladných i záporných.

Pokud se týče absolventů učilišť, bude jejich vysokoškolské studium probíhat obdobně jako tomu bylo dosud. Jejich učební plány budou však upraveny v tom směru, aby byla podstatně posílena výuka teorie velení (zejména kybernetika, základy teorie velení, mechanizační a automatizační technika velení a operační výzkum). Podstatně bude zvýrazněn podíl samostatné práce v průběhu celého jejich studia.

U absolventů vyšších vojenských učilišť by měla úprava učebních plánů respektovat skutečnost, že tito důstojníci budou mít podstatně vyšší znalosti obecně teoretických předmětů (zejména matematiky a fyziky) a že jejich výuka se musí co nejvíce přiblížit teoretickému základu velitelsko-organizačních oborů v novém systému vojenského školství. Jejich operačně taktický profil zůstane na výši dosavadního studia posluchačů velitelských a velitelsko-inženýrských směrů.

Doškolení důstojníků bez vysokoškolského vzdělání

Není třeba zdůrazňovat, že **ne každý dnešní důstojník bude schopen a bude mít zájem absolvovat soudobé vysokoškolské studium.** Pokud budou tito důstojníci v armádě, bude však nutné pro ně vyhradit nejen vhodné funkce, ale

i organizovat jejich další doškolování. Vedle samostatného studia a velitelské přípravy bude účelné organizovat různé kvalifikační zdokonalovací kursy v rámci vojenských středních odborných škol pro praporčíky z povolání. K jejich organizování, obsahu i metodám výuky máme dostatečnou empirickou základnu v dosavadních kursech (ZK, VZK, KZK). Jejich cílem by mělo být trvale udržovat, obnovovat a doplňovat praktické i teoretické znalosti důstojníků bez vysokoškolského vzdělání na úrovni zastávaných funkcí.

Postgraduální studium obranného systému země

Nakonec považuji za nutné upozornit ještě na jednu skutečnost, která by neměla být opomenuta v novém systému vysokého vojenského školství, a zejména při řešení postgraduálního studia.

Dosud neorganizujeme ani neplánujeme na našich vojenských vysokých školách soustavnou, cílevědomou přípravu vysoce kvalifikovaných pracovníků všech oborů státní správy, hospodářských a politických institucí jak v ústředních, tak krajských orgánech, kteří se z titulu své funkce přímo podílejí na řešení otázek obranného systému naší země.

Je to vážný nedostatek. Vždyť v žádné oblasti — a tím méně v tak složité a náročné — nelze odpovědně a úspěšně řešit jakýkoliv problém nebo praktický úkol bez teorie.

Nejprve je ovšem třeba ujasnit několik otázek:

— kdo by měl v oblasti teorie sledovat rozvoj tak složité problematiky, jako v současné době integrovaný obranný systém státu?

— kde je možné nejvýhodněji a nejekonomičtěji vytvořit podmínky k syntéze tolika různých disciplín, hraničních oborů, sledování širší souvislosti a konečně hodnotit účinnost tohoto systému?

— kdo by měl tedy vést kvalifikovanou přípravu těchto odborníků?

Jsem přesvědčen, že po ujasnění těchto otázek by jednoznačně vyplynulo, že **v našich podmínkách je to právě VA AZ, která by měla být pověřena, aby v postgraduálním studiu organizovala teoretickou přípravu pracovníků k problémům obranného systému země.** Vyplývá to rovněž z funkce nejvyšší vojenské školy, uznávané dnes všeobecně ve všech vyspělých státech.

VA AZ poskytuje nejvyšší vojenské vzdělání v naší republice. Soustřeďuje vysokoškolské katedry prakticky všech oborů — jak společenskovední, tak i technické a vojenské. **Proto ji nemůže nikdo jiný nahradit a nikdo jiný nemá také k tomuto úkolu v současné době lepší předpoklady.**

Je nutné přemýšlet, proč tento úkol VA AZ dosud neplní. Víím, že nelze vše řešit najednou. Věřím však, že VA AZ najde v tomto směru pochopení a pomoc u velení armády.

Příprava našeho velitelského sboru v minulosti prošla a i nyní prochází bouřlivým vývojem. Ne vše, co bylo v minulosti nutné a účelné, odpovídá požadavkům dnešní doby. Mnohé se přežilo i ve vojenském školství, mnohé je nutné promyslet a uvážlivě realizovat. Požadavek, že povolání důstojníka znamená celoživotní studium, je dnes již objektivní nutností.

Příprava důstojníka musí proto zahrnovat celý systém metod a forem, které by měly mít ne mechanickou, ale organickou návaznost. Tento systém předpo-

kládá mimo jiné požadavky i nutnou funkční spolupráci základního vysokoškolského studia a postgraduálního doškolování. Ekonomická zainteresovanost absolventů by měla být jedním z hlavních stimulů k získání vyšší kvalifikace důstojnického sboru.

V současné době začíná realizace nového systému vojenského školství, včetně vysokoškolského. I když jsou značné zkušenosti s výukou v kursech, nebyly rozvinuty dosud všechny formy doškolování, zejména ne postgraduálního studia v takovém směru, jak to vyžaduje zákon č. 19/1966 Sb. a potřeby ČSLA.

Před školskými pracovníky je tedy ještě mnoho práce. Nejsou však někdy sami schopni plně vyřešit všechny problémy jak po stránce obsahové a organizační, tak zejména ne po stránce kádrové, finanční a materiálně technické. Věřím však, že dokáží kvalitně splnit všechny nové úkoly, najdou-li pochopení u ostatních příslušníků armády, zejména pak u rozhodujících složek.